

СНН

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 28. септембар 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 39

Сусрет у мађарском парламенту

Фото: ШВАНЦАКШИТЪ

Мањинци код Каталин Сили

Регионално усавршавање мањинских стручњака

Др Андреа Турошки и др Иштван Тот

У организацији Народносног савеза и Дома народности у Сегедину, у поменутој мањинској установи 13. и 14. септембра одржано је дводневно регионално усавршавање народносних активиста, стручњака у области мањинског јавног живота.

Након уводних поздравних речи др Иштвана Тота, председника Народносног савеза у Сегедину, реч је преузела др Андреа Турошки, законски контролор, водећи саветник при Јавно-управном уреду Жупаније Чонград која је говорила о задацима и улози своје установе приликом одржавања мањинских избора. Она је присутне представнике мањина детаљно упознала са бројним новим законским прописима и новинама који се на основу модификованог Закона о мањинама и Изборног закона тичу народности а затим је предложила да све мањинске самоуправе имају своје имејл адресе како би их Јавно-управни уред жупаније редовито могао да извештава о разним форумима, обавезама и другим актуелностима.

Балаж Ковач, референт за мањине и цивилна удружења при Локалној самоуправи града Сегедина ма-

лобројне представнике мањина информисао је о припремама за мањинске изборе у Сегедину и скренуо пажњу да ће се за народносне кандидате моћи гласати у Основној школи на Тргу „Szent György”. Иначе, број сегединских мањинских самоуправа ће се након 1. октобра, највероватније, проширити на једанаест пошто ће и Бугари основати своју мањинску самоуправу.

У наставку форума Александра Кором, пројектменаџер Дома народности у Сегедину присутне је информисала о посети делегације Печуја и Сегедина Бриселу. Тим поводом она је прочитала молбу народности коју су мањине упутиле надлежним Европске уније: ради се о оснивању једног Мањинског цивилног представништва у Бриселу које би било задужено за заступање интереса цивилних мањинских удружења! Осим тога, Европском парламенту је достављен допис у којем стоји, тачније, тражи се да се колективна права уврсте и у Устав Европске уније, да Европски парламент формира Комисију за мањине, унутар ње поткомисију за Роме те да Европска унија 2007. године на рачун очувања мањинских културних

споменика издвоји посебан буџет који ће стајати на располагању и за потпомагање оних занатлија који се баве народном рукотворином, народном уметношћу.

О материјалним средствима говорило се другог дана форума када су о могућностима конкурисања и разним техникама подношења финансијских потражњи говорили Андреа Кираљ, предавач Правног факултета Сегединског универзитета, експерт за ЕУ и Тамаш Бене, члан Кураторијума Националног цивилног програма.

Све у свему, дводневна конференција подржана и од стране Јавне фондације за националне и етничке мањине била је занимљива и отворила даља питања суштине мањинско-самоуправног система у Мађарској, наиме, и овом приликом представници народности су јасно дали на знање да иако је регистрација окончана, и даље се противе листи, мањинском списку регистрованих особа а што се тиче будућности, већина њих песимистички очекује

Посетиоци предавања

период после 1. октобра када ће се одржати локални и мањински избори.
Предраг Мандић

„Бидо” у Харкању

На позив Локалне самоуправе града Харкања, од 8. до 10. септембра у Харкању је гостовало Културно-уметничко друштво „Бидо” из Бечеја.

Бечејци су на Фестивал бербе допутовали у друштву чланова Културно-уметничког друштва „Тиса” из Бачког Петровог Села са којим насељем Харкањ има побратимљену везу, стару преко десет година а у делегацији из матичне нам земље налазио се и Душан Јовановић, председник Општинског Бечеја.

И док су фолклораши из Бачког

Петровог Села, предвођени уметничким руководиоцем Иштваном Ђереом код базена бање извели мађарске, дотле су играчи „Бидо” одиграли српске игре из Шумадије, Мачве а за крај су оставили Шопске игре.

Сјајну музичку прагњу и овом приликом обезбедио је Оркестар Мише Силашког а многобројна публика се – једна из базена, друга са клупа и траве – са бурним и френетичним аплаузима, овацјама захвалила на квалитетном програму, богатом репертоару српских народних игара.

П. М.

Мањине о сопственом раду

Будући да се приближава 1. октобар, када ће се одржати локални и мањински избори, и Савет удружења мањинских самоуправа у Печују на свом заседању, одржаном 18. септембра, сматрао је целесходним да изврши оцену четворогодишњег рада у протеклом изборном циклусу.

Седницом је председавао Јанош Каблар, председник већ поменуте организације након чијих поздравних речи свака мањина је поднела кратак извештај о својој четворогодишњој делатности. Српску мањину представљала је др Милица Павлов, потпредседик Самоуправе Срба у Печују која је позитивно оценила рад месне српске мањинске самоуправе истакавши при томе важност изградње Регионалног центра Срба у Печују чији настанак не би се остварио без помоћи Уреда за националне и етничке мањине у Мађарској! Она је подвукла и значај обнове српске православне капеле, те одржавање разних црквених и културних програма који су мање-

више били успешни. Међу хуманитарним приредбама, потпредседница Печујске српске мањинске самоуправе истакла је веома успешан концерт Зорана Стевановића.

На крају форума, будући да је на рачуну Савета удружења мањинских самоуправа остало 403.000 форинти, председник Јанош Каблар је предложио да се свота подели на тај начин, да део пара припадне будућем савету који ће се формирати након 1. октобра, док други део средстава припадне мањинским самоуправама. До локалних и мањинских избора, свакој мањинској самоуправи па тако и српској, за куповину пиро-материјала одобрено је 20.000 форинти.

Седница је окончана молбом председника Каблара да сви који нису до сада предали записнике, хитно учине, осим тога, од чланова, представника мањина затражио је да се до краја септембра преведе текст заклетве који треба да буде достављен Градоначелничком уреду Печуја.

П. М.

О изборима у Сегедину

У сегединском Српском клубу 21. септембра уприличен је сусрет руководиоца Самоуправе Срба у Сегедину и месне српске заједнице а на дневном реду сасстанка нашли су се мањински избори и предстојећи програми.

Говорило се о мањинским изборима, тачније месту и начину гласања на кандидате српске мањине а потом су се присутни осврнули на предстојеће програме као што је поклоничко путовање у Румунију. Том приликом, српски православно верници посетиће манастир Бездин, Арад, Арад-Гај а до краја године, уколико остане времена, предвиђа се још једна екскурсија и то у Србију.

Било је речи и о Дану српске културе у Сегедину који се планира у

новембру: традиционална манифестација биће посвећена 300. годишњици смрти патријарха Арсенија III Чарнојевића а организатори се надају да ће програм, приликом пригодне свечаности, бити итекако посећен.

При прегледу разних приредаба, говорило се још и о приређивању разних изложби, културних манифестација те учешћу у програмима у организацији сегединског Дома народности са којом установом је сарадња сегединских Срба примерна и веома успешна а наставак добрих контаката са мањинском институцијом и осталим народностима уопште, очекује се и након 1. октобра текуће године.

П. М.

Каталин Сили примила председнике земаљских самоуправа

Одржати континуитет рада

Председница парламента у разговору са представницима мањина

Тачно пре недељу дана, у петак, 22. септембра председница мађарског парламента Каталлин Сили примила је председнике и највише представнике земаљских самоуправа свих тринаест законом признатих мањина у Мађарској. У друштву Каталлин Сили гости су провели пуна два часа, а била је то изузетна прилика да се непосредно пред локалне, односно, мањинске изборе председница Скупштине информисе о искуствима мањинаца у

истакла да је до сада у више наврата била у прилици да се са учинком мањина у Мађарској и појединачно детаљније упозна и то присуствовањем на неким важнијим мањинским манифестацијама и културним свечаностима.

Такође је споменула позитивну тенденцију у протеклом периоду, на основу које су високи представници мањинских организација и институција били присутни, а понегде и активно учествовали у билатерал-

Павлов указала је на неопходност јединственог наступа мањина ради решавања заједничких проблема, као што су примера ради, финансирање рада и програма самоуправа, мањинско образовање, оснивање и функционисање самосталних институција, стање у медијима, итд. Као што је то потврдила већина учесника у разговору, председница ССМ нарочито је истакла несигурност финансијских извора пословања, што се из године у годину показује као камен спотицања у раду како земаљских, тако и мањинских самоуправа на локалном нивоу, али и бројних културних организација и удружења.

Несигурност резултата остварених путем конкурса додатно отежава дугорочно планирање активности. Ситуација није ништа боља ни у школи, где су цепови и поред лакших обећања из године у годину све празнији. Што се тиче стања у медијима, Милица Павлов навела је пример Српских народних новина чије је објављивање у једном периоду морала да помогне Самоуправа Срба у Мађарској, пошто државна средства нису стигла на време.

Апелујући на конструктиван дијалог, као једини начин за ефикасно проналажење решења, Милица Павлов истакла је приоритетан значај Уреда за националне и етничке

мањине и изразила наду да ће у периоду реструктурирања и најављеног мењања његовог организационог статуса, све заинтересоване стране успети да пронађу мудро решење.

У сличном тону излагала је и већина других учесника, а у наставку разговора омбудсман за мањинска права Јене Калтенбах поред осталог је замолио де се изречени ставови доставе омбудсманском Уреду у писменој форми, како би имао увид у најважније проблеме са којима се сусрећу земаљске самоуправе. Што се тиче судбине владиног Уреда за националне и етничке мањине, његов председник Антал Хаизер такође је апеловао на изналажење што бољих решења и констатовао да без обзира у којој ће форми Уред наставити рад, најважније је да резултати буду ефикасни.

Захваљујући присутнима на учешћу, председница Парламента Републике Мађарске, Каталлин Сили, рекла је да је у наредном периоду неопходно да се прописи, који се односе на функционисање и финансирање локалних и мањинских самоуправа што више разраде, да се рад Јавне фондације за националне и етничке мањине постави на стабилне основе, да се створе услови за што лепши и пријатнији живот у мањим насељима, а што се тиче мањинских медија, констатовала је да они који су по закону обавезни да производе програме на језицима мањина, то треба да наставе да раде и у наредном периоду.

С. М.

Српску мањину представљала је др Милица Павлов

протеклом четворогодишњем периоду, актуелним проблемима и очекивањима у наредном изборном циклусу.

Отворен и веома пријатељски разговор вођен је у присуству ресорних државних секретара, омбудсмана за мањинска права Јене Калтенбаха и председника владиног Уреда за националне и етничке мањине Антала Хаизера. Поздрављајући присутне Каталлин Сили је рекла да с обзиром да се сусрет одвија непосредно пред локалне и мањинске изборе заказане за 1. октобар, учесницима разговора пре свега жели да се захвали на досадашњем уложеном труду, као и на оствареним резултатима на пољу очувања и неговања мањинске културе.

Овом приликом Каталлин Сили је

ним преговорима са односним матичним земљама. Каталлин Сили додала се и питања заступништва мањина у парламенту, истакавши наду да ће се у наредном периоду створити правни и политички услови да се ово, за мањине кључно питање, на одговарајући начин реши.

Током сусрета представници свих мањина имали су прилику да резимирају искуства из протеклог изборног циклуса и кажу нешто више о горућим проблемима везаним за поједине народносне заједнице. У име наше мањине сусрету су присуствовале, председница Самоуправа Срба у Мађарској Милица Павлов, и Јованка Ластиић, председница одбора за школство ССМ.

Позивајући се на континуитет рада и остварене резултате, Милица

Слава у Бати

Празник Рођења пресвете Богородице (Мала Госпојина), у Бати је обележен на сам дан храмовне славе. Свету архијерејску литургију у четвртак 21. септембра у 10 часова служио је Његово преосвештенство епископ будимски г. Лукијан уз саслужење о. Лазара Пајтића, о. Павла Каплана, о. Андреја, о. Светомира Миличића, о. Радована Савића, о. Зорана Остојића и о. Далибора Миленковића. На литургији је појао хор „Кнез Лазар” из Бате.

Славску свечаност својим присуством увеличали су бројни уважени гости, међу којима је била председница Самоуправа Срба у Мађарској Милица Павлов, представници општинских власти и других српских самоуправа из околних насеља, родбина и пријатељи Батлија из разних крајева Мађарске.

Свечари су потом у литији отишли до српског крста, где је обављено освешћење, а онда и помен свим ктиторима, свештеницима и другим добротворима црквене општине у Бати. После скромног послужења и ручка за госте, у 16 часова служено је вечерње. Том приликом презезан је славски колач и благосиљано кољиво, које су припремили кумови,

Ђура и Олга Чупић. За следећу годину ове часне обавезе прихватили су се Анто и Чила Радован. У добром расположењу гости и домаћини још неко време остали су у црквеној порти, а славље је уз музику оркестра Коло из Тукуље настављено у просторијама оближњег Дома културе до раних јутарњих сати.

С. М.

Литија на улицама Бате

Обележене годишњице у Шиклошу и Сечују

Последња недеља у септембру 2006. године многим српским православним верницима остаће дуго у памћењу, на име, 24. септембра одржане су чак две приредбе којима су обележене две веома важне годишњице: 200. годишњица постојања српске православне цркве у Шиклошу и 300. годишњица смрти патријарха Арсенија III Чарнојевића у Сечују.

Српски народ у Мађарској свестан је значаја чувања и неговања духовних вредности из прошлости, присећања на претке који су оновремено, између осталих, сазидали и велелепну шиклошку српску православну светињу, трећу по реду, која је захваљујући материјалној и духовној подршци Будимске епархије у новом руху, обновљена поздравила многобројне српске православне вернике из Мађарске, Хрватске, Србије. У древној престоници деспота Стефана Штиљановића, некадашњег браниоца града чије су мошти некада почивале на Ђунтиру а данас пак у Саборној цркви у Београду, дошли су Срби да се поклонe светињи старој 200 година. Њој су походиле и бројне високе званице попут господина Мирољуба Радосављевића, државног секретара Министарства културе Републике Србије, Ференца Кекеша, председника Скупштине Жупаније Барање, Ласла Кочија, посланика Мађарског парламента, Јаноша Маренића, градоначелника Шиклоша итд...

Ипак, највећа почаст шиклошкој светињи старој два века указана је доласком митрополита црногорско-приморског Господина Амфилохија! Уз саслужење свештенства више епархија Српске православне цркве, Егзарх пећког трона је заједно са Његовим преосвештенством епископом будимским Господином Лукијаном служио свету архијерејску литургију приликом које је појао Црквени хор из Мола, Србије. Као да је из хиљаду грла одјекивала молитвена реч а исти одјек чуо се и приликом обраћања владике Лукијана Његовом високопреосвештенству митрополиту Амфилохију: „Посетио нас је архијереј који води историјску митрополију и Цркву за нас веома важну јер путем којим је Он данас дошао до нас пре 500 година прошао је Његов земљак, светитељ код нас прослављен кнез Стефан Штиљановић. Високопреосвешћени, 200 година слави овај древни храм који је сазидан на месту где је Ваш земљак и наш светитељ заједнички Стефан Штиљановић подигао прву цркву и где се прва литургија опојала и ево ми смо, сами Срби православци, захваљујући Божјој помоћи и нашим малим кудим снагама, без помоћи са стране, овде обновили овај храм који је већ био отписан за рушење. Овом светом литургијом ми смо завршили, најжалост, само један део, спасли смо га да неће пасти. Видите и сами да је остало још пуно тога да се уради. Али видите овде и живу цркву, Високопреосвешћени, која је жељна речи Бога Живога!”

Учесници прославе у порти сечујске цркве

Спомен биста патријарха Чарнојевића

Митрополит црногорско-приморски Господин Амфилохије је у свом одговору, обраћању према српском народу најпре говорио о Крсту христоликом, исправном путу духовног Оца српског народа св. Саве, да би нагласио: „На овом мјесту где се налазимо обиљежавајући 200 година овога храма, јесте мјесто где је по трећи пут саграђен у знаку Часног Крста свети храм Христов. Два пута рушен и трећи пут је поново саграђен и поново се нашао у опасности да нестане са лица земље, али има један духовни, морални закон: да све оно што је саграђено у име Божје, све оно у што је уграђена Света Истина Христова, то не може да нестане са ове земље и кад нестане онда се уграђује у онај небески Јерусалим, вјечни град Божји, као што су се градила прва два храма па из њиховог сјемена ник’о овај храм. И овај храм, овдје, јесте свједочанство Христа Господа распетог и васкрслога, Божје правде, Божје доброте и Божје љубави. Ево, и ми примивши Часни Крст Христов на себе, и ми смо се сабрали из разних мјеста овдје на овом мјесту, у Шиклошу, у чувеном граду, уграђеном у биће нашега народа светосавскога.”

Егзарх пећког трона је у наставку своје беседе Шиклош упоредио са Крушевцем, Смедеревом, Београдом, Цетињем и додао: „То је, дакле, град многозначајан који је уписан у наше биће, наше памћење, у наше срце, у нашу историју. Ова светиња је у знаку Часног Крста. И сви они који су је градили – ктитори и оснивачи – и они су у знаку Часног Крста. И њихов живот, њихово уми-

рање и њихов вјечни живот у Царству небеском и ми смо данас у знаку тога Крста.”

Митрополит Амфилохије је изразио наду да ће шиклошки храм ускоро засијати у целом свом сјају а томе ће допринети и српски православни верници који су жељни Речи Господње! У знаку Часног Крста свједочанство ће опстати, као и храм посвећен св. Димитрију! – гласила је порука митрополита црногорско-приморског Господина Амфилохија.

У наставку свете архијерејске литургије уследило је освећење колача и благосиљање кољива... Куму овогодишње славе Синеши Ножици уручена је захвалница за несребично залагање при организационим припремама за прославу 200. годишњице шиклошке српске православне цркве.

Следеће године, иначе, кум славе у Шиклошу биће Зоран Гујаничић.

Празновање 200. годишњице српске православне цркве у Шиклошу приведена је крају трпезом љубави а одмах затим многи су кренули за Сечуј где је било заказано вечерње и свечано обележавање 300. годишњице смрти патријарха Арсенија III Чарнојевића.

Приликом вечерња, епископ будимски Господин Лукијан је истакао лик и дело патријарха Арсенија Чарнојевића који је свој народ предводио у тешким, смутним временима и посебно је нагласио: „Ми не заборављамо своје вође, ми смо народ који дуго памти! Поготово памти своје великане који су учили добро своје народу спасавајући га бежећи дан и ноћ, немајући нигде покоја, док нису дошли чак до Сентандреје да би се ту тобож одморили мало. Али ни ту одмора није било. Међутим, ево данас ми, потомци тих Срба, козовских углавном, сећамо се свјетих великана и ево осветивши ово ремек-дело, бисту Арсенија Чарнојевића, остављамо потомству, остављамо и нашим комшијама Мађарима, пре свега, у Дунасечују на бригу, старање како ово спомен-обележје, тако и овај храм наш који ако Бог да треба такође са својом лепотом да засија.”

Уследило је потом освећење спомен-бисте Арсенија Чарнојевића: брончани портрет патријарха урадио је Драган Димитријевић, академски вајар, редовни професор и шеф Катедре за вајарство на Академији за примењену уметност у Београду и коаутор мр Миодраг Димитријевић, а ливење је извршила Уметничка ливница „ВОЈДОВАЦ”, позната као Ливница „Браћа Јеремић”!

Окончањем вечерња, у порти древне светиње, некадашњег катедралног храма патријарха Чарнојевића, одржан је и пригодни програм на српском и мађарском језику у којем су наступали чланови Црквеног хора из Мола предвођени хоровођом Ољом Ромић, рецитатори Маришка Ковач, Никола Савић и Марко Мандић, Милан Рус и Јосо Маторић, глумци Српског позоришта у Мађарској те фолклорши Културно-уметничког друштва „Ловра” из истоименог насеља.

Пригодну беседу у својству председника Печујско-барањског српског удружења, које је заједно са Самоуправом Срба у Печују било иницијатор и организатор свечаног обележавања 300. годишњице смрти патријарха Арсенија III Чарнојевића у Сечују, одржао је потписник ових редова који је подвукао: „Ако једном народу одсечете веру, језик и обичаје, он престаје да буде народ. А захваљујући патријарху Арсенију III Чарнојевићу, вођи Велике сеобе Срба, великом оцу и богомољцу коме данас у Сечују, код Његовог катедралног храма обележавамо 300. годишњицу смрти, српски народ у Мађарској опстао је и сачувао свој идентитет. Сечуј, у којем је патријарх Арсеније III боравио од 1697. до 1702. и где је 1700. године одржао Сабор приликом којег је посветио епископа цетињско-црногорског Данила Петровића Његоша, био је некако посебан а о томе сведоче речи ондашњег државног секретара Проконија Богдановића Вознићина који је у свом дневнику записао да у Сечују живи српски патријарх Арсеније и да патријарху долазе из побожности православни хришћани из разних места. Данас смо и ми, Његови потомци дошли са разних места да се поклонимо Њему, блаженом и богоугодном, милостивом Господину слатком патријарху кир Арсенију. Духовном вођи српског народа који нам је у аманет оставио којим путем да идемо даље, на који начин да се боримо за наше, за своја права. За своју православну веру, српски језик, српско писмо. За свој идентитет. Прошлост, садашњост и будућност. И зато хвала Му и нека Му је слава.”

Биста патријарха Арсенија III Чарнојевића, према плановима, биће постављена поред гроба блаженопочившег епископа Максима Гавриловића који је сахрањен у порти сечујске српске православне цркве којем, још ове године, Самоуправа Срба у Печују и Печујско-барањско српско удружење желе да посвете и једно двојезично српско-мађарско издање.

Предраг Мандић

Проф. др Миливоје Павловић о хаосу у српским знамењима

Народ са пет застава

Неспоразуми око српских званичних амблема и даље се настављају, мада се многим учинило да су они најзад приведени крају. Надлежни у Скупштини Србије, усвојили су препоруку о знамењима која никога не обавезује, а још се мање поштује. Тако се у нашој матичној земљи и ван ње и даље може видети најмање пет застава које је репрезентују, неколико верзија грба, а није извесно ни да ће привремена химна добити зелено светло на дуже стазе.

Проф. др Миливоје Павловић, аутор три књиге из области српске химнологије и хералдике, о томе каже:

– Пошто су државни симболи много више од обичних знакова – мада ни њих не можете засејавати без одређених правила – с њима се мора поступати максимално озбиљно и одговорно. Настали понекад на саставу духа и збиље, естетике и политике, актуелног и вредносног, симболи могу бити испуњени афективношћу и динамиком. Имају својство да активирају разноврсну психичку енергију, укључујући и разорну. Ако друштво жели да симболи уједињују расту социјалну, психоменталну и културну енергију, да делују као чиниоци равнотеже, мора инсистирати на њиховој сталности и по-

нављању. Друга важна обавеза је да се симболи међусобно прожимају, да их не раздваја оно што теоретичари називају „непропусном оградом“; увек треба да постоји могућност повезивања једног с другим, без икаквог ексклузивитета или искључивања трећег. Наредни предуслов видим у једноставним нивоима поимања – било да се симбол црта, носи или пева.

Шта то конкретно значи, имајући у виду српску праксу?

– На пример, препоручени српски грб не може да нацрта нико ко није бар студент друге године ликовне академије... Четврту обавезу, важну за наше данашње прилике, видим у процедури којом се амблеми уводе у јавни живот; ту не сме бити никаквог деморкатског дефицита, а поготову је недопустиво кршење јасних одредби Устава и закона. У озбиљним државама и деморкатским друштвима води се рачуна о кључним сазнањима симбологије, хералдике и химнологије. У недовршеним државама се сви аспекти јавног живота, па и уређивање деликатног симболичког поља, подређују пуким дневно-политичким, често страначким интересима и јефтним политичким поенима.

Какав је значај химне међу осталим симболима?

– Свака држава има знакове којима изражава своју индивидуалност, дражвност и суверенитет. Химна, застава и грб спадају у најважније државне симболе. Колика значај ови амблеми данас имају, види се и по томе што о њима најчешће говоре уводна, ударна поглавља националних устава. У међународним односима овим знаковима такође се придаје посебна пажња. Изостављање, повреда или погрешна употреба државних симбола може да изазове крупне инциденте; употреба ових знакова због тога прераста оквире церемонијалног и протоколарног.

У овом тролисту (химна, застава, грб) најважнији је, ипак, звучни амблем. Химна је изборила ово место повлашћено се ослањајући на потенцијале двеју уметности (поезија и музика) које су, саме за себе, и обе заједно, особени систем знакова. И поезија и музика имају сродна основна својства – своју мелодичност, свој ритам, хармонијске вредности. Особита звуковна организација химне (наглашена ритмичка правилност, вешт распоред слогова и акцената, улога рефрена, итд.) омогућује да у овој књижевно-музичкој творевини непрестано делују облици међузависности на начин описан у једном кинеском „Меморијалу“ управо овако: „Певање је врста речи. Оно је њихово продужење. У радости, човек се изражава речима. Пошто ове речи нису довољне, продужавамо их певањем“. Осим у државним амблемима, традиција химне живи и у свечаним песмама разних друштвених организација и удружења, локалних заједница, клубова, итд. Све ове песме настале су да би биле заносно певане нечему

Проф. др Миливоје Павловић

или некоме у част. Државна химна, пак, има један задатак више.

Најкраће речено, обавеза ове „песме на задатку“ је да снагом речи и мелодије обухвати и изрази „бесмртне тонове“ из колективне меморије многих покољења; да у јединствен ритам и звук претопи дух и делова и целине; да понавља, у малом, поретке који владају у великом. Изазивајући осећање повезаности око заједничких вредности, химна означава, али и прославља означено.

Да ли Срби имају заокружен систем најважнијих знамења?

– Проблем српских амблема необично је, и непотребно, сложен и преплетен с феноменима који изворно не припадају симбологији. Овде не постоји неопходно јединство ни сталност симболичког система, па се у пракси скоро свакодневно догађају ствари које изазивају осећања супротна онима која подразумевају државни амблеми. То се најбоље види на масовним скуповима спортског или културног карактера. Подсећам вас шта је било недавно, уочи током светског првенства у Немачкој: фудбалере смо на пут испратили с једном химном, а тамо се званично изводила друга, којој је део публике звиждао, и коју наши репрезентативци нису певали. Да су освојили неки бољи пласман – на главном престоличком тргу бисмо их дочекали трећом химном... А тек са заставама шта се ради!

Колико видимо, и ту је доста неспоразума?

– На једном ранијем масовном окупљању поводом победа наших ватерполиста избио је сам шест врста државних застава! И данас је на државним надлештвима у Београду једна застава, на столу председника Републике друга, а у свечаној сали Председништва на Андрићевом венцу трећа. Српској заједници у Хрватској званично је – у име српске власти – предата четврта (без грба преко хоризонталних поља), у Медвеђи сам недавно видео пету (тробојка с петокраком), а нешто јужније, у Бујановцу и Прешеви,

дакле у Србији, слободно се вије шеста врста заставе – такође двоглави орао, али албански. Општа импровизација и траљавости у области која обавезује на ред и одговорно понашање.

Зар није српски парламент некаком препоруком уредио ову област?

– Српски парламент је направио прави дар-мар и унео нове елементе нереда у ту, ионако запуштenu област. Непромишљеним одлукама разорио је стари симболички поредак, а није ударио здраве темеље новог. Без имало достојанства скидају се стари, званични амблеми и бацају у контејнер, а на њихова места брзометно се инсталирају, под видом нових, такође стари, али зато незванични знакови. Још се очекивало да аплаудирамо овој необичној замени легитимних симбола онима који правно-политички не постоје. За ову тужну и некултурну примопредају у Народној скупштини био је задужен домар, а у савезном парламенту били су ангажовани алпинисти... Углавном, у Србији највећи раст бележи производња но-

Грб Републике Србије

вих (старих) застава. Директор једне релативно мале радионице, на углу Влајковићеве и Косовске улице у Београду, недавно је изјавио како је морао да уведе и четврту смену. Привремене и незваничне заставе шале се и у наша представништва у свету, као да није довољно да слушајемо само свој народ. При том се нико не запита шта ћемо радити ако се за шест месеци, или годину дана, легално одлучи да застава Србије буде другачија, да јој се скину они непотерњи украси?

Како је то решено у другом државима?

– У срећеним државама и зрелим друштвима успостављању новог симболичког поретка претходи танана анализа свих могућих последица, како би се избегло да симболи – уместо уједињавања – доведу до фрагментирања народносне и социјалне енергије, и како се не би пред светом представили као неозбиљна држава.

Д. Ј.

Текст химне „Боже правде“

Боже правде, ти што спасе од пропасти досад нас, чуј и одад наше гласе и од сад нам буди спас.

Мојном руком води, брани будућности српске брод, Боже спаси, Боже храни, српске земље, српски род!

Сложи српску браћу драгу на сваг дичан славан рад, слога биће пораз врагу а најјачи српству град.

Нек на српској блиста грани братске слоге златан плод, Боже спаси, Боже храни српске земље, српски род!

Нек на српско ведро чело твог не падне гнева гром благослови Србу село поље, њиву, град и дом!

Кад наступе борбе дани к' победи му води ход Боже спаси, Боже храни српске земље, српски род!

Из мрачнога сину гроба српске славе нови сјај настало је ново доба нову срећу, Боже дај!

Отаџбину српску брани пет вековне борбе плод Боже спаси, Боже брани моли ти се српски род!

Три судбоносна дана од Загреба до Будимпеште

У периоду више од 55 година, од када живим у Мађарској, многи моји колеге познаници и пријатељи често су ме питали; зашто сам дошао у Мађарску? Првих 10–15 година ово питање сам сматрао важним и давао опширан одговор. Касније сам решио да моје објашњење буде кратко, неозбиљно и мало шаловито. Данас гласи овако: „Отишао сам из моје омиљене и дивне Отаџбине, за коју сам крв проливао, ради тога што ми се није свиђао ваздух на Голом отоку. Ја сам Личанин, а Личани не могу да живе тамо где нема извора питке воде и реке, поља и долине, кањона и планине. Тада на Голом отоку није било вегетације.” Природно, поштованим читаоцима ћу, на крају овог чланка, саопштити главни и основни разлог мог изненадног „излета” од Загреба до Будимпеште.

Први дан. Средином децембра 1948. године три млада официра, у униформи Југословенске Армије – капетан Раде Мрђеновић Банијац, поручник Анте Рак Далматинац и капетан Бошко Колунџија Личанин – на Загребачком колодвору улазе у воз који креће око пет сати за Осиек. У купеју, где смо се сместили, за неколико минута није било ни једног слободног места. Дивно обучени, пиштољима наоружани, млади официри убрзо постају центар пажње путника, који се такмиче питањима: од куда смо родом, где смо ратовали, кога имамо од породице и родбине, да ли смо ожењени? Мирни смо, изгледа да нас интересују постављена питања, покушавамо да у потпуности задовољимо радозналост наших сапутника. Међутим ако би у купеу био неки психолог сигурно би приметио да нас овај разговор уопште не интересује; мислимо о нечем сасвим другом. Након сразмерно краћег разговора Раде ми шапне да изиђемо у ходник, где ми је рекао: „Морам чим пре прекинути ову комедију, треба до Осиека имитирати спавање, то кажи и Анти!” Након овог договора, вративши се у купе, ја сам се поштованим сапутницима обратио следећим речима: Молимо Вас извините што прекидамо овај интересантан разговор. Ми смо прошле ноћи славили рођендан једног нашег ратног друга, целу ноћ смо лумповали, ради тога смо поспани! За неколико минута ми смо „заспали и пробудили се” када је воз стигао на жељезничку станицу у Осиек. Из Осиека даље путујемо до Доњег Михољца, где је живела Радина старија сестра и њена породица.

Према прецизно састављеном плану и договору решили смо следеће: даље не путујемо заједно, „не познајемо се”, до Радине сестре стижемо ноћу, нико ме од Радине родбине нећемо одати нашу намеру да већ сутра желимо да пређемо Југословенско – Мађарску границу. Раде ће им саопштити да смо „на службеном путовању”. Било је јако велико изненађење за породицу Мрђеновић, када су нам отворили врата и поред Раде видели још два, њима непозната официра. Међутим изненађење је убрзо прерасло у велику радост. На столу се појавила флаша домаће шљивовице, вечера, а уз вечеру и добро црно вино. До поноћи смо уживали гостопримство Радине родбине; причали о свему и свачему, само не о ономе ради чега смо овако изненадно, без икакве најаве стигли у посету. После поноћи домаћини су брзо заспали, а ми смо и даље само имитирали спавање, размишљајући о томе што ће нам донети сутрашњи судбоносни дан, да ли смрт на граници или „гостопримство” Мађара, о којима смо до тада врло мало знали, али и оно мало било је све најгоре. Сетио сам се једног догађаја. Почетком 1943. године у моју чету стигао је један Србин из Војводине, који је успио да побегне из мађарског затвора. Сатима нам је причао о злочинима мађарских фашиста у Војводини и о страшним мукама које је преживео у тамници. Овај догађај ја сам укратко испричао Ради и Анти, након чега смо једногласно решили да ако живи стигнемо у Мађарску, одмах ћемо тражити да путујемо у Совјетски Савез. Да, поново смо били неискусни и наивни, понавља се нешто слично што нам

Др Бошко Колунџија

ТРИ ОФИЦИРА (I)

се десило у Загребу, на партијском састанку августа 1948. године!

Други дан. По природи кратак и врло хладан децембарски дан (18. XII) вероватно је не само за мене него и за моја два друга ово био „најдужи дан” у нашем животу. Чекамо да што пре прође и да се приближимо граници. Међутим пре тога требало је скелом прећи на другу обалу реке Драве. На скели контролишу путнике, који путују до села Доњи и Горњи Турјанци. Главно питање је да ли ће нам веровати да смо „на службеном путовању”, ако не, што радити? Решили смо да се сналазимо онако како сматрамо да је у датој ситуацији најбоље. Међутим стра-

У Загребу са капетаном Тукићем, августа 1948.

жара на скели или на граници (ако стигнемо до ње) ни у ком случају не смемо убити. Пешачећи до скеле мало нас је охрабрило страшно невреме. Поново је почео јак снегопад са вејавицом. Стигли смо око 15 сати, где је већ чекало десетак путника цивила. Одмах смо приметили да стражари по имену познају путнике. Значи контрола за њих је пушта формалност. Велико питање је да ли ће нас непознате контролисати? Када смо стигли на ред поздравили смо их, они су нам салутирали и пожелели срећан пут! Тако смо несметано пребродили прву велику препреку. Знали смо (то нам је Раде успут саопштио) да на овом месту Драва није граница. Од Драве до границе има више од 8 км. Поред сеоског пута и са десне и са леве стране је густа шума. Причекали смо да путници мало одмакну и одмах скренули са пута у шуму, где је снег већ био до колена, снегопад и вејавица и даље трајала. Идеално време за илегални прелаз границе. Нисмо журили, планирали смо да се граници приближимо тек кад се потпуно смркне. Стигавши до села Доњи Турјанци покушали смо на врата једне мале усамљене кућице. Врата нам је отворио један, изненађен и уплашен, Циганин. Приметили смо да се уплашила и његова породица. Покушали смо да их љубазним речима смиримо. Раде им је рекао да смо кренули до Горњих Турјанаца, али смо по страшно невремену залутали. Замолити смо Циганина да нам покаже како да стигнемо до Горњих Турјанаца. Убрзо смо изишли из куће и заједно кренули.

Одмакнувши се од куће неки сто метара Циганин је почео да нам објашњава. Ја сам му кратко и јасно рекао следеће: „Нас не интересују Горњи Турјанци, ми смо решили да вечерас неопажено пређемо границу. Молимо те проведи нас до границе да пређемо у Мађарску. За твоју услугу плаћамо ти 3000 динара.” (То је тада била озбиљна сума. Моја месечна плата била је 1500 динара.) Циганин је вероватно мислио да га провоцирамо. Почео је да се куне да он никада није био на граници, појма нема где је граница, ради тога тога он нам не може помоћи. Ја сам му рекао: Остави своју причу Ти добро познајеш границу, ми смо одали нашу тајну, ради тога постоје само две могућности. Проведи нас неопажено до границе зато ти плаћамо 3000 динара, ако нећеш убићемо те и без тебе продужити пут. (Природно само смо га плашили. Како сам већ напоменуто договорили смо се да човека убити не смемо.) Циганин је схватио да нема шале. Кренули смо врло опрезно маневришући око неког снегом завијаног жбуња и стогова кукурузовине. Не знам колико је времена трајало, вероватно не више од 20 минута, док са Циганином нисмо стигли до граничног камена. Платили смо му договорено суму, он се вратио назад а ми продужили пут у велику неизвесност! Убрзали смо темпо, да се што пре одмакнемо од границе. Међутим опасност још није прошла. Што ће бити ако лутајући изненадимо Мађарске граничаре? Сразмерно дуго је трајала ова стрепња и недоумица, док на крају нисмо приметили једну кућу и пред кућом, у дворишту, човека који цепа дрва. Будући да мађарски нисмо знали ни једне једине речи поздравили смо га са добро вече. Човек нам исто одговара српско – хрватски. Међутим када се исправио и изближе нас погледао баца секиру и побеже у кућу. Вероватно је ми слио да је Југословенска Армија већ заузела жупанију Барању. Изненађење ни понашањем домаћина приближили смо се вратима, која су била закључана, и почели да му полако објашњавамо да ми нисмо „окупатори”. Истина је мисмо официри Југословенске Армије, али смо побегли из Југославије и у Мађарској тражимо уточиште. Молимо га да нас проведе до мађарске карауле. Вероватно је разумео што смо му рекли и тако након дугог мољкања изишао је, са кључем у руци, врата поново закључао и рекао нам да у дворишту причекамо док се не врати из села. Након пола сата стигао је са још шест момака, међу њима и један који је добро говорио наш језик. Објаснили смо му о чему се ради. Он је то превео на мађарски и почела је оштра дискусија која је трајала неколико минута. Саопштио нам је да ће са нама отићи до карауле, али само под условом да им предамо пиштоље. Одговор је био кратак и јасан: „То не долази обзир, цивилима не предајемо оружје него службеним мађарским органима.” Након дуже дискусије, која је вођена на нама непознатом језику, кренули смо са пет „најхрабријих” момака према пограничној команди која се налазила на крају малог села Олд, недалеко од Шиклоша.

На наше велико изненађење у команди су нас дочекали љубазно. Кратко смо им, помоћу преводиоца, објаснили ради чега смо побегли из Југословенске Армије. После добре вечере и куваног вина већ нам је била на располагању једна трокреветна соба. Спавали смо добро и дуго до 7 сати ујутро. Пробудивши се – први пут у Мађарској – чизме су нам биле огланцане, униформа очишћена, на столу нас је чекао обилан доручак. Око 10 сати колима смо стигли до Шиклоша, где су обавили мало дуже саслушање са записником. После ручка из Шиклоша истим колима кренули смо до града Печуја. У Печују су нас одвели у официрски клуб, где смо остали до касно увече. Разговарали смо са оним мађарским официрима који су знали руски, играли шах и билијар, јели и пили заједно са мађарским колегама. Осећали смо се срећни, спасили смо се, све зло је прошло, поново нас чекају срећни и успешни дани. Нажалост, и овог пута смо били врло наивни!

(Наставак у следећем броју)

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (34)

Везе са Мађарима

Угарска је и раније водила политику ширења према југу, али су та њена настојања тек почетком XII века добила веће размере. Најпре је 1102. успела да се наметне Хрватској, потом приморским градовима, а у трећој деценији XII века и Босни. Њеном ширењу су, дакако, сметала византијска утврђења дуж Саве и било је само питање времена када ће доћи до сукоба између ове две силе. Од њихових односа је у великој мери зависила и даља судбина српских земаља.

У Рашкој је после Вуканове смрти на власт дошао његов синовац Урош, онај исти који је, ако се још сећате, 1094. одведен у Цариград за таоца. Урош је наставио Вуканову политику, борбу за самосталност, али су околности сад биле другачије. У Вуканово време су вођени мањи погранични ратови, а сад је Србија неминовно морала бити увучена у ширу, међународну политику и у сукобе већих размера.

Први већи рат између Угарске и Византије избио је 1127. године. Мађарска војска је најпре напала и разорила Београд, који је био под Византијском влашћу, а затим продрла до Ниша, Сердије (Софија) и Филипопоља (Пловдив). У борбу су се укључили и Срби који су заузели и спалили византијску тврђаву Рас. Није познато како се овде даље одвијала борба јер је за Византинце главно поприште рата било на дунавској граници, око Београда и Браничева па о догађањима у Рашкој нису оставили записе. Рат између Угарске и Византије трајао је две године и завршио се склапањем мира. Границе су остале исте као пре избијања борби, а српски устанак је поражен, земља опљачкана, и већи број заробљеника је по наредби цара Јована II Комнина пресељен у Малу Азију, у област Никомедије, где се још и крајем XIII века спомињу њихова насеља.

Заједнички интереси Срба и Мађара у борби против Византије довели су до успостављања савезничких односа. Ти савезнички односи су појачани и сродничким везама. Наиме, угарски, то јест мађарски краљ Стефан II (1116-1131) одлучио је да свог наследника на престолу, Белу II (1131-1141) ожени кћерком рашког великог жупана Уроша I. Пошто су преговори успешно окончани, Урошева кћи Јелена се 1129. или 1130. године удала за Белу II и постала угарска (мађарска) краљица и врло утицајна личност на угарском двору.

Сродничке и савезничке везе са Угарском су рашком великом жупану Урошу пружале велику подршку у борби за самосталност. Та подршка је била од животне важности за Србију јер су реформе које су спровели византијски цареви Комнини донеле резултате и Византија је поново почела да јача.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Чекајући Кишкунхалаш

Сећам се времена када смо, бојећи се да у возу не онемимо до миле нам матице, наше сапутнике стидљиво питали: „Опростите, да ли и ви путујете до Београда?“. Па, када би они развукли лице у осмех а уста у: „Дааа...“, узвраћали бисмо им истом мером и настављали ћаскање.

И данас се међу путницима возова који с Келетија крећу пут југа могу чути слична питања, али их постављају из других, ни мало културних побуда, ако смем да приметим. Позната лица се у возу махом међусобно избегавају („О, не, где још и он да ме смара осам сати...“ – цитирам неке од путника), а још мање запитују. Али су зато многи спремни да свој таленат за комуникацију истресу пред потпуним незнанцима:

– Извин’те, силазите ли можда у Кишкунхалаш? – питају наши сународници своје сапутнике чим оцене да би ови могли бити Мађари. Воз се такоређи још није ни макао са Келетија.

Изненађени путник одушевљено климне главом и одговори: „Игееен!“, мислећи при том како му је сам бог послао саговорника, па још и суграђанина, за наредних пар часова клацкања. – И ви, претпостављам? – радознано ће Мађар, очекујући наравно потврдан одговор. Јер зашто би неко некога питао путује ли до Кишкунхалаша, ако и он сам не силази тамо. Логично, зар не?

– Не... ја не! – одговара његов саговорник потпуно незаинтересовано, са изразом лица некога кога мучи тешка зубобоља. У купеу тајца. „Па зашто ли ме онда уопште пита...“, мисли Мађар и повремено баца поглед на своју торбу. „Са оваквим смутљивцима се некад не зна“.

Наш сународник устаје, седа, отвара прозор, затвара га, нервозно прекрива леву преко десне, па онда обрнуто, час ноге час руке, а на лицу му све време она зубобоља. Или уверењеност, ко би знао. Мађар види да се ту нешто чудно дешава, претвара се да чита књигу али му се никако не да.

Тако све до Кишкунхалаша. „Хвала богу“, помисли Мађар и хвата се за своју торбу. „Богу хвала“, помисли овај наш и не чекајући да човек каже довиђења а камоли да затвори врата, отвара своју торбу и из ње вади јастуче на надување. Затим одушевљено махне забезбедном сапутнику, изује ципеле и отружи се преко целог седшиста:

– Кишкунхалаш, хе!

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

„Баш свашта. Сабрани списи.“

Књига „Баш свашта. Сабрани списи Душка Радовића“ појавила се као прва у новопокренутој едицији београдског Завода за уџбенике и наставна средства. Приредио ју је, истакнути савремени песник средње генерације, Мирослав Максимовић, а илустровао ју је Душан Петричић.

По речима Максимовића ово је нека врста Радовићеве енциклопедије. Материјал од кога је направљена састоји се од књига које је Радовић објавио за живота, затим од књига које су приређене после његове смрти, и од рукописне оставштине. Уврштени су како целовити текстови тако и фрагменти, скице, белешке. Велики део материјала никад није штампан у књигама, а има и много текстова који никад нису објављени ни на који начин.

Биографски лексикони: Срби који су обележили 20. век

У књижарама матице се недавно појавио нови биографски лексикон „Срби који су обележили 20. век“ (500 личности) аутора Милене Милановић, у издању Весолове редакције биографских лексикона, Српске националне академије из Тонронта и „Јефимије ЈК“.

Аутор Милене Милановић је инсистирала на томе да лексикон обухвати све области материјалног и духовног стваралаштва. Многи академици су били збуњени оваквом замисли, не слажући се са идејом да се у књизи нађу поје-

дине естрадне личности, политичари, владари.

Једну од првих критичких стрелица упутио је академик Чедомир Попов који је на представљању Лексикона у Народној библиотеци Србије изразио сумњичавост у погледу критеријума приређивача овог издања. Многе је изненадио и податак да је Богољуб Карић заузео чак две странице овог библиографског лексикона, иако је већина знаменитих Срба добила само једну. По избору уредника, две странице поред Богољуба Карића добили су и Андрић, Тесла, Миланковић, Десанка Максимовић...

Поред Караџића и Милошевића место у књизи су добили Ђинђић и Кошгуница, као представници прве демократске опције у последњој деценији 20. века.

Нова почаст српском филмском аутору

Музеј модерних уметности у Њујорку (МоМА) упутио је позив српском редитељу Горану Паскаљевићу у жељи да наредне године организује комплетну ретроспективу његовог стваралаштва. Ретроспектива би представила Паскаљевићеве игране филмове, као и избор документарних и краткометражних остварења које је реализовао у досадашњој каријери. Ово ће бити први пут да се таква почаст указује једном филмском ствараоцу са Балкана.

Четрнаест играних филмова и избор документарних и кратких Паскаљевићевих дела после Њујорка биће приказани и у Лос Анђелесу, Лондону, Риму, Паризу и Мадриду. Најновији Паскаљевићев филм „Оптимисти“, који је недавно доживео врло успешну светску премијеру на фестивалу у Торонту, добио је одличне критике у филмском магазину „Screen International“.

...И

ТАЧКА

Генерал у затвору

Начелник Генералштаба Војске Б., генерал над генералима, надалеко чувени ратни херој, смењен је са позиције и ухапшен у свом стану прошлог уторка, због оправдане сумње да је злостављао малолетнице (оправданост сумње је поткрепила и чињеница да је генерал у тренутку хапшења, такође, малтретирао једну малолетницу), али је то хапшење изазвало жестоко противљење и протесте ратних ветерана, који су подржали свог вођу, изашли на улице, заузели зграду државне телевизије, и прочитали петицију у којој су захтевали од градске управе да свако ко има орден ратног хероја има законско право да ступа у интимне односе са људима без обзира на њихов узраст, а када су после тога и њих ухапсили нису могли чудом да се начуде, због чега им је ордење одузето.

Лажови

У граду Б. постоји традиционална народна игра звана „надметање лажова“, игра се свакодневно, од јутра до мрака, и у њој, разуме се, побеђује онај који вештије у убедљивије лаже, но и мање успешни лажови остају у игри (која тече) и чекају своју шансу, а једино се из тог необичног такмичења искључују они који отворено признају да су лажови, јер они не поштују правила игре чији смисао, очигледно, нису схватили, и кваре забаву осталим поштемим лажовима.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ**Младић из сенке**

Српске власти још увек не знају где се налази генерал Ратко Младић, али зато знају где је један други хашки оптуженик – бивши лидер славонских Срба Горан Хаџић. Знају где је, али га не хапсе. Ухапсиће га само као алтернативу Младићу, под условом да неко у Европи пристане на ову невероватну трговину. Ако нико не пристане, и ако поново буду наваљивали причом о хапшењу Младића, остаће и без Хаџића. Тако укратко изгледа последња епизода трагикомичне српске сапунице. Зар званични Београд стварно верује да је у прилици да се цењка са Европом?

Мало је фалило да један од главних Младићевих јатака побегне у Русију, али су режими медији успели да и од ове бламаже направе причу у славу српских органа безбедности. Они су акцију Тужилаштва за ратне злочине, државне безбедности (БИА) и полиције доживели као спектакл. Истина је да је Марка Лугоњу, некада шефа српских безбедњака у Босни, издала срећа. Зауостављен је у последњем тренутку, на аеродрому „Никола Тесла“, тако што је извучен из авиона!

Њему и његовој групи, која је у јулу ове године пуштена да се брани са слободе, суђење почиње 27. септембра.

Аналитичари сматрају да је суђење заправо вид психолошког притиска на самог Ратка Младића, јер су сви осумњичени његови најближи пријатељи, и да би генерал могао да „преломи“ и сам се преда не би ли тако спасио

своје јатаке. Постоји још једно мишљење, које каже да је ово суђење представа за Карлу дел Понте. Њихов аргумент је да ће се Младићеве јатаке наћи пред судијом у исто време кад главна тужитељка Трибунала (пред свој пут у Њујорк и полагање извештаја Савету безбедности) дође у Београд. Пошто нико не верује да ће Коштуница 3. октобра ухапсити Младића, а још мање знати где се овај налази, моћи ће бар да каже да се суди генераловим логистичарима. Живот српског премијера би могао и додатно да се искомпликује. Коалициони партнер Г 17 плус најавио је излазак из владе (која би у том случају пала) уколико се до почетка октобра не наставе преговори са Европском унијом (прекинути управо због Младића).

Оно, међутим, што полицији нико не може да оспори свакако је чињеница да је мрежа финансијера некадашњег команданта војске РС комплетно растурена. Пресечени су сви канали преко којих је до Младића стижао новац и он је сада, тако бар кажу, приморан на пуко преживљавање. Упућени тврде да више не може да стигне до Русије или Белорусије, као што је то могао и намеравао, али није учинио пре пола године.

Број грађана који се противе изручењу Ратка Младића Трибуналу у Хагу знатно је опао тек у последњих годину дана и износи нешто мање од половине – 47% испитаника. Са друге стране, сваки трећи грађанин Србије или 34% популације сматра да је потребно изручити Ратка Младића. Оно што објашњава много тога, па и одуговлачење српских власти, јесте запањујући податак да је пре само годину дана чак 62% испитаника у једној анкети било против хапшења Младића и његовог пребацивања у Хаг.

популарнија фудбалска клуба у Мађарској, Ференцвароша и Ујпешта, који су већ одраније познати полицији. Та чињеница, као и бројни видеоснимци, олакшали су посао органима реда приликом идентификације и хапшења починиоца. Министар правосудја и унутрашњих послова Јожеф Петреџи признао је да је полиција била неспремна на опсаду зграде Мађарске телевизије у ноћи између понедељка и уторка, али да је потом консолидовала редове и више неће дозволити било какво ремећење јавног реда и мира. „Оно што се догодило око телевизије и у самој згради нема никакве везе с политичким протестом, већ се радило о чистом вандализму, кривичном делу које би требало најоштрије санкционисати“, рекао је министар, који је, иначе, понудио оставку, али је премијер Ференц Ђурчањ није прихватио.

Мирни демонстранти – којих има много више него вандала – захтевају оставку самог премијера због обелодањеног снимка са премијеровим признањем на једном затвореном партијском скупу да је влада лагала јавност да би обезбедила победу на изборима прошлог априла. Ђурчањ, међутим, не види „апсолутно ниједан разлог“ за повлачење са функције, а уједно је упозорио починиоце изгледа да ће бити слоњен сваки покушај понављања насилних протеста, док је полицији наложено да употреби сва средства да би ред био успостављен и одржан. Ђурчањ је у више интервјуа осудио „вандализам“ и рекао да је решен да спроведе програм реформи и фискалне мере. „Знам да је то тешко за народ, али то је за Мађарску једини пут“, нагласио је.

Премијер је пролетос победио на изборима обећавајући мађарским бирачима ниже пореске стопе и разне социјалне олакшице. Сада се потврдило да су то била лажна обећања иза којих је стајао пуки политички интерес, док је реалан утицај владе испод сваког очекивања земље. Објективно Мађарска економија данас бележи буџетски дефицит од десет одсто бруто националног производа, што је двоструко више него што је било предвиђено.

ТЕКУЋА ТРАКА**Побуна на Косову?**

Председник Скупштине Косова Кољ Бериша упозорио је да би у случају одлагања одлуке међународне заједнице о независности Косова могло доћи до побуне народа. Српска страна је од представника УН одмах затражила осуду овакве претње, приметивши да би се њихово ћутање могло протумачити као знак одобравања насиља.

Водени топ

Грађански савез Мађара, који предводи Ласло Рац Сабо, одржао је прошле недеље у Сенти митинг подршке демонстрантима у Будимпешти. Рац Сабо је изјавио како је актуелна власт у Мађарској лагала и у погледу давања двојног држављанства војвођанским Мађарима јер је својом пропагандом спречила да до ове погодности дође. Митинг на обали Тисе, којем је присуствовало стотињак људи, прекинуо је јак пљусак који се сручио на Сенту и околину.

Браћа из Илиноиса

Председник Србије Борис Тадић потписао је у Чикагу споразум о успостављању „братских односа“ Републике Србије и савезне америчке државе Илиноис. Тадић и гувернер Илиноиса Род Благојевић (српског порекла), оценили су да ће споразум бити од обостране користи пре свега у јачању привредне сарадње. У том контексту најављено је и да ће почетком 2007. гувернер Илиноиса посетити Србију.

У славу генија

Председници Србије и Хрватске, Борис Тадић и Стипе Месић, заједно су положили венац на спомен-плочу Николи Тесли на хотелу „Њујоркер“ у Њујорку. Двојица државника одала су почаст генију, Србину рођеном у Хрватској, пробраним речима у славу Николе Тесле.

Критике на рачун начелника израелског генералштаба

Пензионисани генерали израелске војске, њих 25, затражили су хитну оставку начелника генералштаба генерала Дана Халуца и оснивање специјалне војне комисије која ће истражити све грешке око вођења рата у Либану и то, наравно, јавно и саопштити. Наиме, некадашњи шеф војне обавештајне службе, генерал-мајор Ури Сагви оштро је критиковао војни и политички естаблишмент Израела тражећи оставке и хитне персоналне промене. Његове критике само су се надовезале на недавно јавно писмо и оставку доскорашњег шефа Северне команде генерал-мајора Удија Адама шефу Генералштаба генералу Дану Халуцу. Разлози оставке генерала Адама крећу се од неслагања са начином како је из Генералштаба руковођено ратним операцијама у Либану до Адамове љутње што је Дан Халуц за свог личног представника у Северној команди поставио заменика генерал-мајора Мошу Каплинског. Генерали Адам и Каплински и пре тога нису били у превеликој љубави.

Раскринкани отмичари ЦИА

Тројица од двадесетак тражених отмичара, који су по налогу ЦИА широм Европе киднаповали особе под сумњом да су терористи, откривени су и идентификовани у америчкој савезној држави Северној Каролини. Према званичном саопштењу севернонемачке регионалне телевизије НДР, у склопу државног емитера АРД, чији су новинари ушли у траг отмичарима, реч је о тројици пилота, који су по налогу америчке обавештајне службе ЦИА превозили киднаповане особе у – тајне затворе. Ближи подаци, попут имена три отмичара, нису саопштени јавности, али је информисано надлежно Државно тужилаштво у Минхену. Виши државни тужилац Август Штерн потврдио је пријем и веродостојност података и истакао да се предузимају даљи кораци који би допринели истрази.

ОКО ПЛАНЕТЕ

Недеља протеста и насиља у Мађарској

Будимпешта у пламену

У тренутку док пишемо ове редове још се не зна какав ће бити наредни викенд у главном граду Мађарске. Једино је сигурно – тако бар кажу метеоролози – време ће бити сунчано (дакле, идеално за целодневне излете и целоноћне демонстрације). Највећа најављена демонстрација, међутим, неће бити одржана, пошто је Фидес отказао планирано окупљање симпатизера опозиције, позивајући се на терористичке претње и на неспремност полиције да им помогне у обезбеђењу реда и мира на овом митингу.

Питање је, с друге стране, ко би изазивао nerede, пошто је полиција протеклих дана похапсила више стотина вандала, који су Будимпешту, а посебно зграду државне телевизије, претворили у ратну зону. Ово није никакво претеривање: у Европи се ретко дешава, макар и приликом најжешћих уличних протеста, да више од стотину полицајаца затражи медицинску помоћ, да један од њих замало погине, и да – бар прве ноћи вандализма – снаге реда безглаво беже и напусте поприште без тога да су обавиле свој основни задатак, успостављање реда и заштиту грађана и њихове имовине.

Нереди су, иначе, иницирали навијачи два нај-

Орбан контра Ђурчањ

Премијер је „болесни лажов“ са којим нема разговора, изјавио је лидер опозиције, Виктор Орбан у више телевизијских интервјуа. Орбан је уједно нагласио да је спреман да преговара с представницима специјалиста о формирању привремене, експертске владе и о могућностима изласка из постојеће кризе.

ЕКО

НОМИЈА

Србија привлачи инвеститоре

Србија је једна од најатрактивнијих инвестиционих локација у региону, а сарадња Савета страних инвеститора и Владе Србије требало би да помогне да се поправљањем привредног амбијента таква позиција боље искористи и промовише. То је један од закључака прошлонеделне конференције „Србија – инвестициона локација будућности“ коју су организовали Савет страних инвеститора, Влада Србије и СИЕПА. Савет страних инвеститора је непрофитно пословно удружење, које је 2002. године основало 14 међународних компанија које су почеле са инвестирањем у Србији. Сада окупља 127 чланица чије фирме запошљавају око 150 хиљада радника.

Председник Савета страних инвеститора Будимир Костић у свом излагању је нагласио да су прва улагања реализована у банкарском сектору, који је сада оспособљен да прати потребе инвеститора. Не треба занемарити ни улогу Савета страних инвеститора који је у сарадњи са државним органима утицао на побољшање пословног окружења.

Коментаришући своје искуство у вези са улагањима у Србији Камил Бефа, генерални директор Лафаржа, подсетио је да је то једна од првих страних компанија која је дошла у Србију. „Били смо пријатно изненађени образовањем и вештином радне снаге, конструктивним деловањем синдиката и сусретљивом владом, али имали смо и непријатних искустава због недостатка кадрова у делу маркетинга и менаџмента као и због проблема са дозволама и непрецизним правним оквиром. Још увек је овде потребно да менаџмент има резервни план, јер је увек могуће кашњење сагласности или неиспоштован рок испоруке, али сматрамо да ће се у Србији наставити овај темпо раста тржишта, што је добра перспектива за бизнис“, нагласио је Бефа.

Према мишљењу Иване Дулић-Марковић, потпредседника Владе Србије правосудни сис-

Динкић верује у Национални инвестициони план

„Посао Међународног монетарног фонда је да увек буде опрезан и свака сугестија те институције је добродошла. Ми смо, међутим, убеђени да ће Национални инвестициони план допринети развоју инфраструктуре што ће подићи ниво страних директних инвестиција и извоза. На дужи рок то ће омогућити бржи раст и стабилност српске економије“, изјавио је прошле недеље српски министар финансија Млађан Динкић коментаришући оцене ММФ у вези са ефектима Националног инвестиционог плана на макроекономску стабилност у Србији.

тем још не поседује капацитет и ефикасност који су неопходни за унапређење пословне климе и зато га треба подићи на виши ниво. „Доследно спровођење закона не прати брзину којом се нови, савремени правни оквир усваја, а бржу реализацију инвестиција омета и бирократизована процедура добијања дозвола и регистрација“, рекла је Дулић-Марковић и нагласила да имидж земље треба поправљати пре свега доследнијом сарадњом са Хашким трибуналом.

Српски министар финансија, Млађан Динкић, истакао је да у наредном периоду треба очекивати значајнија улагања у енергетику, телекомуникације и саобраћај, што ће, после окончања приватизације, у тим секторима, покренути гринфилд инвестиције.

„Најкасније за шест месеци очекујемо доношење новог устава, који треба да отклони садашње препреке везане за право власништва над градским грађевинским земљиштем, а одмах након тога уследиће сет закона који регулишу област грађевинарства и урбанизма, као и закон о страним улагањима. Све то би требало да допринесе смањењу администрација и корупције у овом сектору“, најавио је министар за економске односе са иностранством Милан Париводић.

торбе од вучје длаке. Која боју мења по потреби. И мада заиграше на звуке рокенрола, жене им у џепове црвеним концем уишише, заишише и черсто привезаше комунистичке амајлије.

Ја сам дошао на готово. Ручак је већ био постављен и за мене се нађе једно место у зачељу. Али ми добар комад припаде. Глава глави, плећа харамбаши, а фукара може и ребара. Ребарца сува. Ребарце са ува. Пристадох да традицију чувам. И ту се највише приближих српском бићу, а не у Србији. У литијама га нађох. На славама ђурђевданским. Новим годинама старокалендарским.

И три године живех у Пешти, а мађарски не научих. Српским обузет сасвим. Црквенословенским. Мој брат савлада и језик већине, па се отиснусмо међу њих. И у том мирном граду се држасмо за руке са свима. Са плавима и розе. Са жутима и зеленима. Само не са црвенима. Који владаху. Иако се за беле издаваху. Другови и другарице нас лагаху. А после њих дођоше бели који се као црвени представеше. И они лагаху још више. А после њих, да ли то знамо, опет ће доћи „бољи“ од претходних, и владаће над вама. И нада мнош.

А кад нас не буде доћи ће неки браон, па неки сиви, све док једног дана на власти не буду црни – сам ђаво. И нема ту шта да се прича. Какве демонстрације и паљевине аутомобила! Мени је то исто као самоповређивање, кад неко прави криш по улицама и ружи град. Не волим насиље. Не волим ни оно што га изазива. Волим успомене, да се успавам у њима.

Била су то добра стара времена, кад немах ни пребијене форинте, кад немах крова над главом, ал' ипак прођох кроз живот са две-три финте, и дадох гол са беле тачке.

Братислав Вељић

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

Шта ако су га (Ратка Младића), на пример, склонили Шиптари, ако се налази у некој групици која га је узела, склонила и сада уцењује Србију? Све комбинације су отворене. Нека ти белосветски обавештајци, разне њихове службе, кажу где је, ми ћемо све учинити да свако одговара за почињене злочине.

Веља Илић,
министар за капиталне инвестиције

Нећу побити само вас, него ћу вам уништити све до четвртог колена ако било коме кажете да сам ту био. Пазите шта радите – све ће вам бити побито.

Ратко Младић,
претња постројеним војницима и официрама
једног војног објекта у Србији 2002. године

Чим сам стигао овде питао сам људе да ли мисле да је могуће да сретнем Караџића. Већина ми је кратко одговорила да то није могуће и да не треба ни да помишљам на то.

Ричард Гир,
амерички глумац који у Сарајеву снима филм
о Радовану Караџићу

Мораћу да сменим Милорада Додика (премијера Републике Српске) уколико настави да говори о референдуму (за отцепљење РС из Босне и Херцеговине).

Кристијан Шварц Шилинг,
високи представник за БиХ

Волим да послујем са азијским земљама јер ме тамо нико не пита за Хаг, као што ме стално запитују у Европи.

Војин Ђорђевић,
бизнисмен

УГАО ЗА

СМЕХ

Српски графити

Обавештавамо вас да се радна акција НИШТА НАС НЕ СМЕ ИЗНЕНАДИТИ одгађа за сутра због изненадне кише.

Графит у Врању:
Зашто крава цинке има?
Вол да се игра с'с њима?

Графит на једном београдском вртићу:
„ДОЈЕ ТИЈАНИЈА, СМТ ТЕТАМА!“

Графит на касарни:
Само се у рату исплати бити промашен случај.

Графит на лудари:
Ко овде не полуди, тај није нормалан!

Шта вреди што сам ја њен Бог, када је она многобожац.

Животна истина је да како год да се окренеш, гузица ти је увек позади.

Извозимо памет. Зато нам извоз тако лоше иде.

Србија хоће у НАТО! Знаш да су нам се замарили, али зар баш толико?

Дођи да ти шапнем нешто на уста! Можда нађемо заједнички језик...

Заборавио сам шта оно значи бити сенилан.
Графит у Новом Саду.

За лепршав ход и сјај у очима, користите козметику „ХЕИНЕКЕН“.

Гледај у свој тањир!
(графит на контејнеру у Бања Луци)

СРПСКА

ПОШТА

Стара добра времена

Дубоко су ме потресле демонстрације у Пешти. Па, зар у мојој Пешти, на мојим улицама!? Зар на вестима Мађарска па Либанон и кризна жаршита на планету? Ко се одважио на тако нешто!? Дуго сам те ноћи јецао...

Пешта је била бањско летовалиште за мене и мога брата 1999. године. Свет без мане, слобода у срцу, живот од данас до сутра. Гледао сам је са свих страна, окретао у руци, миловао... Док на Србију падаху бомбе, ја сам на тио. Животом емигранта сналазих се. Новинар постах. А мој брат свашта.

Лутасмо по њој непрестано. Скакасмо од среће. Са трга на трг. Са моста на мост. Жутим травајима ношени. Прелазисмо све границе. Пробасмо укус мађарске жене. Али и друге врсте. Поједосмо црва из мескала. Попесмо високо на леђа митске птице из колективног азијског сећања.

И видесмо све. Унапред и уназад. Лево и десно. Од споменика руским војницима до споменика западном бизнисмену.

Сећам се кад први пут бежах у Будимпешти, и са тврђаве гледах парламент са циркуском петокраком на глави. Заједно с баћушкама у предуми шињелима и црвеним уишима. Црвеним од ветра са мутног Дунава.

Нисам био ту кад је петокрака пала на свето мађарско тле. Звекнула одозго. Звезда падалица. И угасила у диму својих стаклених суза. Нисам био ту, али знам да су те ноћи дошли на прстима исти ти рушитељи и покупили њене делове у

ПОШТАНСКО**САНДУЧЕ****Захвалност**

Печујско-барањско српско удружење и Самоуправа Срба у Печују и овим путем захваљују севима који су подржали реализацију свечаног обележавања 300. годишњице од смрти патријарха Арсенија III Чарнојевића у Сечују. За израду портрета, бисте блаженопочившег патријарха, две организације посебну захвалност дугују господину Драгану Димитријевићу, академском вајару, редовном професору и шефу Катедре за вајарство на Академији за примењену уметност у Београду и коаутору дела мр Миодрагу Димитријевићу; Павлу и Слободану Јерemiћу, власницима и Гордану Раденковићу, извршном директору Уметничке ливнице „ВОЈДОВАЦ“, позната као Ливница „Браћа Јерemiћ“ за ливење бисте као и приложнику и дародавцу господину Радовану Јелачићу, нашем земљаку родом из Сантова.

Главни организатори приредбе захвалност за подршку манифестацији дугују и Културном и документационом центру Срба у Мађарској, војвођанском Покрајинском секретаријату за образовање и културу на челу са господином Золтаном Буњиком који је сносио трошкове превоза Црквеног хора из Мола и Оркестра Мише Силашког, господину Андрашу Тоту, председнику-директору месног Пољопривредног деоничарског друштва „DUNA GYÖNGYE 2000“ који је уједно и заменик начелника Сечуја, Основној школи у Сечују и господину Мирославу Вуковићу, старатељу српске православне цркве у овом насељу.

И на крају, али не у последњем реду, речи хвале упућују се и учесницима програма: Црквеном хору из Мола на челу са хоровођом Ољом Ромић, рецитаторима Маришом Ковач, Николи Савићу и Марку Мандићу, Милану Русу и Јози Маторици, глумцима Српског позоришта у Мађарској и фолклорашима Културно-уметничког друштва „Ловра“ из Ловре.

Свима ХВАЛА!

Печујско-барањско српско удружење и Самоуправа Срба у Печују

Централноевропски институт за културу и Српска самоуправа у Будимпешти срдечно вас позивају на вече посвећено

Стерији, Вршцу и српској књижевности XIX века

Предавачи:

Др Иштван Фрид, историчар књижевности и **Аница Медаковић**, директор Музеја града Вршца

Време: **2. октобар 2006. (понедељак) 18 часова**

Место: **Централноевропски институт за културу** (1088 Budapest, Rákóczi út 15.) 327-0005

Банатски сабор 2006.

У организацији Културног и документационог центра Срба у Мађарској, Самоуправе Срба у Мађарској, КУД-а „Банат“ из Деске и Српске редакције печујског радија, у Десци ће се одржати традиционални „Банатски сабор“. Реч је о музичком делу „Сабора српске културе“ у Мађарској. Сабор ће бити одржан у суботу, 14. октобра 2006. године.

Молимо све заинтересоване хорове, солисте, инструменталисте и оркестре који желе да учествују на сабору, да се пријаве до 4. октобра на адресу Самоуправе Срба у Мађарској (тел/факс: 06 1 331 5345). Организатори могу да прихвате само оне пријаве које стигну до назначеног рока.

Програм:

- 15.00 – вечерње и духовни концерт у српској православној цркви
- 17.00 – музички сабор у Сеоској кући

Свима се захваљујемо на сарадњи и помоћи у остваривању наших заједничких циљева да се сачува, негује и популаризује српска песма и музика у Мађарској.

Детаљније информације: Самоуправа Срба у Мађарској, тел: 06 1 331 5345, Боривој Рус тел: 06 62 271 377, Српска редакција Радио Печуја, тел: 06 72 518 331.

Концерт оркестра Бобана Марковића

15. октобра, 2006. са почетком у 19.30. у Палати уметности у Будимпешти. Гости концерта су Беа Паља, Магдолна Ружа.

Дом мањина у Сегедину

Српска плесачница уз свирку оркестра „Банат“ из Деске одржаће се **4. октобра, од 18.00 сати**
Место одржавања приредбе:
Nemzetiségek Háza, Szeged, Osztrovszky u. 6.

Дечји клуб „Шарена барка“

„Шарена барка“ срдечно позива велике и мале на отварање сезоне, које ће се одржати **8. октобра, у недељу на броду „Vogue“ од 10 – до 13 сати**

Заинтересоване дечаке и девојчице организатори очекују са разноврсним програмима

Позив за такмичење у рецитовању и казивању прозе

Батања – 4. октобар 2006.

У организацији Самоуправе Срба у Мађарској позивамо вас на такмичење у рецитовању и казивању прозе у оквиру Сабора српске културе, које ће се одржати **4. октобра 2006. (среда)** у Дому културе **Јожеф Атила (József Attila Művelődési Központ, Battonya, Fő utca 77.) са почетком у 10 сати.**

Циљеви организовања такмичења су следећи: • развијање језичке културе Срба у Мађарској • укључивање што већег броја љака и наставника у систематски рад на његовању српске језичке културе • упознавање што већег броја припадника српске народности са вредностима српске књижевности, посебно оне поникле на тлу Мађарске.

Организатори позивају све заинтересоване из Мађарске, ученике наших школа и студенте да учествују на Сабору српске културе (рецитовање и казивање прозе).

Услови учешћа: Такмичар треба да интерпретира једно дело српског књижевника или један текст српског књижевника из Мађарске, по избору. Препоручује се да се одаберу текстови који одговарају животном добу интерпретатора. Време интерпретације једног дела не сме бити дуже од 5 минута.

Такмичење се обавља по следећим категоријама: • од 1. до 3. разреда • од 4. до 7. разреда • 8. разред и гимназијалци • у случају довољног броја пријављених за студенте и остале одрасле особе.

Жири састављен од угледних стручњака оцениће наступ сваког такмичара и доделиће награде најбољим учесницима. Жири ће при оцењивању наступа и додели награда обратити посебну пажњу на језичке могућности и околности средине из које такмичар долази.

Начин пријављивања за Сабор:

Пријавити се може писмено, на приложеном пријавном листићу.

Пријавни листићи се могу добити у српским школама, код месних самоуправа, у земаљској самоуправи (Будимпешта, ул. Микше Фалка бр. 3. тел.: 06/1-331-5345). **Пријавне листиће треба доставити лично или поштом/факсом на адресу Самоуправе Срба у Мађарској (1055 Budapest, Falk Miksa u. 3. П/1) најкасније до 30. септембра 2006.**

CNN

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководиоци: Карољ Сабо. ♦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov.milan@gmail.hu

HU ISSN 1215-072 x

Николај Александрович Берђајев

О савршенству хришћанства и несавршенству хришћана (I)

Код Бокача има једна прича о Јеврејину кога је његов пријатељ хришћанин покушао да преобрати у хришћанство. Јеврејин, који се приклонио прихватању хришћанства, пожелео је да пре коначне одлуке отпутује у Рим где би, посматрајући понашање папе и кардинала, схватио живот људи који су вредни главе Цркве. Хришћанин се, преобраћајући Јеврејина у хришћанство, уплашио да његово целокупно залагање не прође узалудно јер ће Јеврејин, када увиди сву изопаченост потпуно остварену у Риму, на крају изгубити сваку жељу за крштењем. Јеврејин је отпутовао у Рим и спознао лицемерје, обешчашћивање, разврат, прождрљивост, користољубље – који су у то време господарили папским двором, центром римске духовности. Као резултат таквог испитивања уследило је изненађење. Када се Јеврејин вратио његов пријатељ хришћанин га је са страхом испитивао о утисцима из Рима. Међутим, добио је одговор који је био неочекиван и веома смислен: ако се хришћанска вера могла одржати и поред изопачености и подлости, које је он сагледао у Риму, то потврђује да хришћанство заиста јесте једина истинска вера, јер се, без обзира на све нечистоте, учврстила и распростанила! И Јеврејин је постао хришћанин. Чак уколико сам Бокачо то и није имао у виду, у овој се причи указује садашњи пут заштите хришћанства, јер најбоља примедба против хришћанства – јесу сами хришћани. Наиме, хришћани саблажњавају оне који хоће да се приклоне хришћанској истини.

Овакви аргументи против хришћанства нарочито се злоупотребљавају у наше доба. У нашем малверном веку, веку широке распрострањености неверовања, о хришћанству се доноси суд по хришћанима. У прошлим временима, временима вере, о хришћанству се мислило пре свега према његовој вечној истини, према његовом учењу, према његовим догматима. Али наше доба је исувише преокупирано човеком и човечанским. Лоши хришћани су собом заклонили истинито хришћанство; лоша дела хришћана, њихово изопачавање хришћанства, њихови преступи, више падају у очи но велика истина хришћанства. О хришћанству и многи људи нашега века мисле на исти начин: посматрајући га споља расуђују о њему по хришћанима, и то по данашњим изопаченим хришћанима. Али, хришћанство је религија љубави – а о њему се расуђује на основу гнева и мржње хришћана. Такође, хришћанство јесте религија слободе, и о њему се не може расуђивати према насиљима која су чинили хришћани током историје – без обзира што хришћани компромитују хришћанство, саблажњавајући слабе у вери.

Обично се указује на то да представници других религија – будис-

Фотос: Иван Јакимчић

ти, муслимани, Јевреји – боље и ревносније од хришћана испуњавају завете својих религија. Указује се и на чињеницу да потпуно неверујући,

штавише атеисти и материјалисти, јесу често бољи од хришћана, јесу оданији животним идеалима, и спремнији за жртву. У ствари, сва

недоследност многих хришћана, сва духовна нечистота се и састоји у томе што они не испуњавају хришћанске завете, већ их изневеравају и изопачавају. Исто тако, по недуховности хришћана суди се о домаћацима хришћанства, и о неусклађености тих домаћаја. Али, како је могуће вредновати хришћанство по недуховности хришћана, ако се самим хришћанима замере неспособност и неусклађеност у хришћанској духовности? Није ли, онда, јасна противуречност таквога начина размишљања! Ако присталице других религија јесу боље од хришћана, ако ревносније извршавају завете својих религија, то је зато што је завете других религија лакше извршавати – услед изузетне духовне узвишености хришћанства. То значи, на пример, да је једноставније бити муслиман него хришћанин, јер ако би хришћанин био такав какав је муслиман, који се ставља као пример хришћанину, онда би он био веома лош хришћанин, хришћанин који не испуњава завете Христа. У животу је бескрајно тешко у свему испуњавати религију љубави, али у томе и јесте, од почетка до краја, суштина религије љубави и она није због тога мање узвишена или истинита. И баш зато хришћанство није криво због тога што се његова истина не остварује и не испуњава у нашем животу. Христос није крив због тога што су његови завети погажени. Јевреји, који су одани својој вери, са љубављу истичу да је огромно преимућство јеврејске религије – у испуњењу њених завета. Јеврејска религија више одговара човековој природи, много је ближа (испуњењу, ближа сагласности с целокупним земаљским живљем и изискује мање самоодрицања). Хришћанство пак – то је религија по својој посебности бесконачно тешка, најтеже остварива, а пошто се највише противи човековој природи хришћанство је религија која захтева прекомерно жртвовање. То је и разлог што представници јеврејске религије сматрају хришћанство религијом занесености, неподесном за живот а затим и штетном. Ми често меримо духовни живот људи по њиховој вери и њиховом идеалу: ако је неко по своме погледу на свет материјалиста а показује се као добар човек, преданошћу својој идеји, способношћу да јој приноси жртву, он онда побеђује сопствене могућности – па га зато одређујемо као пример. Али хришћанину је веома тешко да одржи висину свога духовног достојанства, свога идеала, јер је он обавезан да воли своје непријатеље, да носи свој крст, дужан да се херојски супротстави искушењима света, што није дужан да чини ни верујући Јеврејин, ни муслиман, нити материјалиста. Хришћанство усмерава наш живот линијом највећег самопогора, јер живот хришћанина и није ништа друго до самораспеће.

Авва Амон

О радости душе онога ко је почео да служи Богу

34. Љубав према раду доноси мржњу према страстима, док љењост без муке води до њих.

35. Не препуштај се сујетном друштвеном животу, и твоја ће се помисао примирити у теби.

36. Не уздај се у сопствене силе, иначе ће те помоћ Божија оставити.

37. Не гаји непријатељство према било коме човеку, иначе молитва твоја неће бити угодна (Богу). Буди у миру са свима, како би се у молитви слободно обраћао (Богу).

38. Чувај своје очи, и срце ти неће видети зла. А онај ко на било шта гледа са наслађивањем, чини прелјубу.

39. Не показуј жељу да слушаш о несрећама које су задесиле онога који те је увердио, како у срцу твојем не би било (осећања) освете.

40. Чувај свој слух, да не би навукао на себе (духовну) борбу.

41. Бави се (постојано) својим рукодељем, како би сиромаша нашао хлеб код тебе. Јер беспосличење је смрт и пад душе.

42. Постојана молитва ослобађа (душу) од робовања (греху), док је беспосличење (које) постепено (и неприметно нараста) – мајка заборава.

43. Онај ко очекује скори долазак смрти неће много да греша, док онај ко сматра да ће живети дуго, пада у мноштво грехова.

44. Ако је неко спреман да (свакога дана) пружи одговор Богу за сва своја дела, Бог ће се постарати да пут таквога човека очисти од сваког греха; а ако неко ово презире, говорећи да још има времена (да пружи одговор), све док се не нађе у другом свету, Бог ће га ставити заједно са злим људима.